

PROJEKT POČETNE FORMACIJE ZA SVJETOVNE FRANJEVCE ČITAVOG REDA

PREDGOVOR

“(Formacija) je bila apsolutno jedna od najvažnijih tema. Pokazala se snažna potreba za važnošću formacije kao temeljnog elementa koji jamči autentičan i dubok osjećaj pripadnosti ukorijenjen u ispravnom poimanju identiteta te poznavanju prave naravi FSR-a i njegovog mjesta u Franjevačkoj obitelji i Crkvi. Ukazano je na potrebu pronalaženja novih, originalnih i učinkovitih puteva da bi se formaciji, osobito početnoj, dala cjelovitost i ujednačenost, dostojni jednog Reda raširenog po cijelome svijetu i koji je pozvan izvršiti svoju temeljnu ulogu apostolata koji je sazreo u okrilju Crkve te u njoj ima svoju važnost, u suradnji i skladu s ostatkom Franjevačke obitelji.”¹

Tim riječima započeo je mandat (poslanje) ovog Predsjedništva od 2002. do 2008. godine, s čvrstim i jasnim poslanjem Generalnog kapitula uz duboku obvezu da Redu osiguraju snažnu i cjelovitu formaciju, utemeljenu na identitetu, osjećaju pripadnosti i poznavanju prave naravi Reda.

Predsjedništvo je ozbiljno preuzelo ovu obvezu te je ovaj priručnik pisano svjedočanstvo koje prati i ono živo svjedočanstvo svih onih koji su u Rimu i drugdje iskusili plodove ovoga projekta i ovih formativnih materijala.

Zahvaljujemo Bogu koji nam je pomagao ljubavlju i providnošću, kao i svoj braći i sestrama koji su nas podržavali. Osobitu zahvalu upućujemo članovima Povjerenstva za formaciju koju je osnovalo Predsjedništvo, za predan rad i zanos te svim dobročiniteljima koji su omogućili ostvarivanje ovog projekta, usprkos siromašnim sredstvima koja su nam bila na raspolaganju.

---

¹ Zaključci s Generalnog kapitula 2002. godine.

UVOD

Na određen način, *Red pokornika sv. Franje* (Treći franjevački svjetovni red), danas nazvan Franjevački svjetovni red, proživljava **ново doba**, neku vrstu ponovnog rođenja, obilježenog novim Pravilom Pavla VI, novim Generalnim konstitucijama, novim Obrednikom, novim Statutima, *crkvenim statusom* koji je jasno redefiniran.

“U procesu obnove redovničkog života koji je želio Drugi vatikanski koncil, sve redovničke ustanove morale su ponovno dozvati u svijest svoj pravi identitet ustanove kako bi se suočili s novim doktrinarnim stečevinama koje je Koncil “kanonizirao” te kako bi njihova karizma dala prave odgovore na izmijenjene uvjete kroz vrijeme.”²

FSR nije ustanova posvećenoga života u klasičnom smislu, no ipak naša povijest utemeljenja, naše zakonodavstvo, naši zavjeti stavljaju nas u stalež koji, na neki način, vrijedi i za nas. Na kraju, isto učenje Crkve nas određuje kao “pravi Red” i “laički Red”. Trebamo si posvijestiti da je naša stvarnost “jedinstvena” u povijesti Crkve.

Ovaj proces obnove donio je duboke promjene u našim strukturama i “vlastitom shvaćanju” Reda i njegovih članova. Te su promjene, međutim, u velikoj mjeri ostale ograničene na pojedina okruženja te nastoje načiniti put bez truda oko formacije koja prodire do srži samoga Reda.

Sve to zahtijeva:

- razjašnjenje **vlastitog identiteta**;
- svijest da smo **članovi** s punim pravom i izrazito važni u izvornoj **franjevačkoj trilogiji**;
- veliki trud da svaki zavjetovanik, i čitav Red u svoj njegovoj složenosti, duboko **usvoji** dimenzije **svjetovnosti, jedinstva i autonomije**, koje su mu vlastite;
- novo **razumijevanje i poznavanje uloge** koju FSR, a time i svaki svjetovni franjevac, ima u Crkvi u Franjevačkoj obitelji.

Povjerenstvo za formaciju u Predsjedništvu MVFSR-a, a zatim i samo Predsjedništvo, odobrili su projekt za **početnu formaciju svjetovnih franjevaca** čitavog Reda.

Zašto je potrebno započeti s **početnom formacijom**?

Uistinu, prijedlozi su pristigli, osobito od strane redovnika kako bi se naglasak od početka stavio na trajnu formaciju. Evo nekoliko razloga zašto smo izabrali ovo:

- ❖ Redovnici, prije svojih svećanih zavjeta (ostavljajući po strani činjenicu trebaju li postati svećenici ili ne) provode određen broj godina u *novicijatu* gdje primaju sve temeljne elemente formacije da bi postali redovnici. Oni čitavo svoje vrijeme posvećuju pripremi na redovnički život. Njihovi novicijati, iako različiti u različitim dijelovima svijeta, imaju bitno identično *obilježje* da bi postali onakva braća franjevci kakva i moraju biti, i kao takvi bili prepoznati.
- ❖ Svjetovni stalež života je poprilično različit od toga. Mi ne možemo posvetiti čitavo svoje vrijeme novicijatu u tom smislu. Mi nemamo *novicijate*.
- ❖ Činimo prve korake prema ujednačenom *ratio formationis et studiorum*³. *Smjernice za formaciju u FSR-u*, koje su pripremili članovi Predsjedništva 1996.-2002. godine, po prvi su puta ponuđene Redu tek 2004. godine te one moraju biti primijenjene u temeljitom programu **početne formacije**.

---

² A. Boni NF, str. 13.

³ Lat. Program formacije i studija.

- ❖ FSR je kroz mnoga stoljeća bio Red podijeljen u 4 grane, potpuno ovisan o redovnicima i temeljito razjedinjen u svojoj nutrini, čak i u okviru vlastitih “obedijencija” i iz tog razloga nije bilo jedinstvene početne formacije niti istinskog razlučivanja zvanja, kao niti ikakvog značajnog oblika razmjene formativnih iskustava.
- ❖ Većina članova FSR-a se jednostavno “upisivala” u FSR. Bilo je dovoljno da su “dobre i pobožne osobe” i bili su pripušteni zavjetima bez ikakvog ozbiljnog razlučivanja zvanja i provjere ispravnosti njihovog duhovnog života te su mnogi od njih imali (ili još imaju) svakakve ideje o Božjem otkrivenju, kršćanskom nauku i franjevačkoj duhovnosti.
- ❖ Početna formacija u Redu odvija se u mjesnim bratstvima, ostavljajući sad po strani postoje li u njima prikladne i osposobljene osobe za formaciju. Duhovni asistenti su odigrali važnu zamjensku ulogu pružajući potporu u formaciji, no većina njih ima ograničeno poimanje FSR-a, njegove prave specifičnosti, te je formacija, u najboljem slučaju, bila ograničena na općenitu formaciju za dobar kršćanski život s povremenim naglašavanjem franjevačke pobožnosti.
- ❖ Zbog svega navedenog, ponekad postoje značajne razlike u formaciji i percepciji Reda od naroda do naroda, a da ne kažemo od područja do područja pa čak i na mjesnoj razini među mjesnim bratstvima koja imaju istu “asistenciju”.
- ❖ Kvalitetna, sustavna i dobro usvojena početna formacija neophodan je preduvjet za plodnu trajnu formaciju koja nije ništa drugo doli formacija koja počinje da ne bi nikada završila, sve do kraja života.
- ❖ Trajna formacija, kad jednom primi “temelje”, uzima u obzir razinu konkretne mjesne formacije, osobitosti mjesnih Crkava te je logično da se odlučuje i planira na mjesnoj razini, imajući na umu opće smjernice Reda i nauk Crkve.

Trajna formacija je nesumnjivo bitan i neizostavan element formacije, no ona će biti predmet našeg posebnog zanimanja u jednom drugom trenutku i tek **nakon što osiguramo prikladnu ujednačenost i cjelovitost početne formacije**.

Piručnik *Smjernice za formaciju* već sada, u svakom slučaju, nudi čvrste upute za dobre temelje trajne formacije.

Razmišljanje o trajnoj formaciji ipak nije toliko hitno koliko ono o **početnoj formaciji**, u kontekstu osnovnog neposrednog cilja koji smjera oblikovanju FSR-a u trećem tisućljeću **na zajedničkim i bitno ujednačenim temeljima**, koji počivaju na čvrstom tlu:

- naših autentičnih izvora na sv. Franji i smještaju unutar Franjevačke obitelji, te
- aktualnoj postkoncilskoj teologiji, s osobitim usmjerenjem na *potpunu crkvenost i zajedništvo*.

Ništa ne brani (štoviše, jako je poželjno) da već zavjetovani članovi Reda plodonosno sudjeluju na tečajevima početne formacije koji proizlaze iz ovog projekta.

To bi omogućilo prekrasnu priliku razmjene iskustava novih i starih generacija svjetovnih franjevaca i moglo bi se preobraziti u moćno oruđe povezivanja.

Benedetto Lino, FSR

PROJEKT POČETNE FORMACIJE ZA SVJETOVNE FRANJEVCE ČITAVOG REDA

Odobreni projekt Povjerenstva Predsjedništva polazi od ovih smjernica:

- ❖ Pripremiti ujednačen i istovrstan projekt početne formacije koji treba ponuditi odgovornima za formaciju u FSR-u u čitavom svijetu, a koji sadrži sve minimalne elemente koje se smatra temeljnima i osobitima za svjetovne franjevence u čitavom svijetu kako bi svugdje bili prepoznati kao takvi, po njihovom životu i formaciji, a ne toliko i samo zbog toga što ih se poistovjećuje sa znakom Tau ili franjevačkom pobožnošću.
- ❖ Oblikovati povjerenike za formaciju na razini kontinenta ili naroda, koji će, kad na njih dođe red, organizirati slične programe početne formacije za povjerenike za formaciju na područnoj i mjesnoj razini, dodajući sve **potrebne kulturološke prilagodbe**, bez mijenjanja ili napuštanja duha i slova programa s međunarodne razine.
- ❖ Razvijati projekt po dobro utvrđenom planu studija i duhovne formacije, te urediti priručnik i/ili niz manjih priručnika za studij i molitvu.
- ❖ Održati Tečaj za početnu formaciju povjerenika za formaciju u Rimu, za skupine ne veće od 20-25 sudionika odjednom. Ti će povjerenici za formaciju biti pozvani organizirati slične tečajeve u svojim zemljama.
- ❖ Pratiti prve tečajeve novooblikovanih povjerenika za formaciju, u pojedinim narodima i područjima, pomažući im u pripremi tečajeva i osiguravajući im prisutnost člana Povjerenstva, ili druge kvalificirane osobe, uvijek u uskoj suradnji s odgovornima na mjesnoj razini, i uz najviše poštivanje mjesnih osobitosti.

Sudionici Tečaja u Rimu iskusili su autentično bratstvo po dobro zamišljenom programu koji je nastojao ostvariti sljedeća tri cilja:

1. Živjeti autentičan i istinski **život u bratstvu**.
2. Duboko živjeti istinski **život osobne i zajedničke molitve**.
3. Voditi intenzivan **život studija**.

Povjerenici za formaciju koji su sudjelovali na Tečaju trebali bi u svojim zemljama ostvariti iste ciljeve.

BRATSKI I MOLITVENI ŽIVOT

Ove temeljne elemente tečaja treba živjeti i vrednovati po trenucima posvećenim osobnoj, zajedničkoj i liturgijskoj molitvi.

Trenuci zajedničke razmjene iskustava, kao i suživot, koji braću i sestre drže blizu jedne drugima kroz tjedan dana (ili kraćem razdoblju, ovisno o pojedinim situacijama), trebaju ponuditi prostor i trenutke u kojima se, poštujući slobodu osobnosti, može izgraditi jedno privremeno, ali autentično bratstvo. Tečaj treba biti istinska **škola bratstva**.

Treba se razvijati izvorni duh jednostavnosti i otvorenosti pristupanja jednih prema drugima.

Treba se svim sredstvima tražiti način da se na naše okruženje prenese **zarazni** zanos (istinski *serafski plamen*) koji dopušta da se po povratku u vlastita područna i/ili mjesna bratstva prenese ova sveta "ljubavna bol", radost i osjećaj pripadnosti drugima.

Vrlo je važna i **zajednička razmjena iskustava**, reakcije na primljene spoznaje i osobno vrednovanje i dijeljenje.

Između ostalog, bilo bi važno ako se može računati na **duhovnog učitelja** tijekom trajanja Tečaja.

Tečaj bi trebao biti zamišljen i ostvaren imajući na umu da formacija nije samo učenje doktrine (makar je to bitno). Potrebno je formirati i temeljne vrednote koje se mogu naučiti samo po življenom iskustvu.

Duh molitve i kontemplacije ne može se naučiti samo iz knjiga.

Duh života u bratstvu ne može se naučiti iz knjiga.

Savršenost ljubavi ne može se naučiti samo iz knjiga.

Studij će nam pomoći da upoznamo "uzore". Omogućit će nam bitnu podršku u formaciji, ali življeno iskustvo je nedvojbeno i nezamjenjivo. I sve to treba biti prisutno na tečajevima.

ŽIVOT STUDIJA

Svetost nije sinonim za učenost već za zajedništvo života i Božje svetosti, a Bog miljenicima svojim i u snu daje (*Ps 127*).

U svakom slučaju, dok se nastoji na svaki način rasti, uz pomoć milosti, u molitvi, u razmatranju i svetosti, sve se ove stvari ne mogu razdvojiti od osnovne obaveze izučavanja, (studiranja) kao što kaže čl. 9 naših Generalnih konstitucija. Ne smijemo zaboraviti da Crkva od nas očekuje da izvršimo primljeno poslanje te da budemo na prvim linijama u njezinom djelovanju u svijetu.

Mi smo *oruđe Crkve* i upravo zbog toga trebamo uvijek biti savršeno upoznati sa suvremenim učenjem Crkve i s njime zajedno disati.

Naglašava se da bi ovaj tečaj trebao biti **namijenjen povjerenicima za formaciju**, a ne svakom pojedinom svjetovnom franjevcu u svijetu.

Povjerenici za formaciju trebaju biti osobito pripremljeni i obučeni, kako bi se zatim mudro i poučljivo mogli predati "prevođenju" i prilagođavanju naučenog mjesnoj kulturi, specifičnim potrebama pojedinih bratstava, i usvajanju svih bitnih elemenata predstavljenih na tečaju, kako bi svi svjetovni franjevci u svijetu bili prepoznatljivi po znaku pripadnosti i franjevačkoj pobožnosti, ali i po oblikovanoj svijesti i ujednačenom učenju koje ih treba razlikovati od ostalih.

DOKTRINARNI TEČAJ

ŽIVOT STUDIJA

Općenito gledajući, u obzir su uzeta tri temeljna dijela kojima prethodi uvod:

UVOD: ZVANJE, POSLANJE, KARIZMA

1. TEMELJNI ELEMENTI KRŠĆANSKOG NAUKA
2. TEMELJNI ELEMENTI FRANJEVAŠTVA
  - ŽIVOT SV. FRANJE, DUHOVNOST I DUHOVNO NASLJEDSTVO: POZNAVANJE FRANJE PO NJEGOVIH SPISIMA I ŽIVOTOPISIMA
  - FRANJEVAČKA DUHOVNOST I POVIJEST FRANJEVAČKE OBITELJI
3. TEMELJNI ELEMENTI I POSEBNOSTI U NARAVI, IDENTITETU, ZVANJU, POSLANJU, KARIZMI FSR-A, U NAJŠIREM KONTEKSTU FRANJEVAČKE OBITELJI I CRKVE

Ovo su tri dijela koja smatramo neophodnima i koja su predstavljena logičnim slijedom.

Ipak, u trenutnoj situaciji, za specifičan tečaj namijenjen povjerenicima za formaciju, smatramo da se na osobit način treba posvetiti pozornost trećem dijelu od samog početka.

Razlog za to jest činjenica da je svugdje potrebno imati pristup i prihvatljivo poznavanje kršćanskog nauka i, u nekoj mjeri, elemenata franjevaštva, dok je najveći nedostatak, gotovo svugdje, u pogledu specifičnog učenja o FSR-u.

TIJEK TEČAJA

Prije negoli tečaj počne s posebnim doktrinarnim temama, važno je razumjeti što je *zvanje* i njegovo ispravno *razlučivanje*, sa svime što iz toga proizlazi.

Iz tog razloga, uvodna bi tema trebala biti:

zvanje, poslanje i karizma

Elementi teologije zvanja, poslanja i karizme

Zvanje prethodi formaciji.

Početna formacija treba podržavati pravo razlučivanje i, s vremenom, omogućiti puno razvijanje zvanja. Štoviše, naše zvanje nije općenito nego specifično služenje na franjevački način.

Zvanje je poziv na **poslanje**, način kako da oblikujemo svoj život prema Božjem projektu koji ima za svakoga od nas.

Ako je naše zvanje franjevačko, poslanje je isto ono koje je Isus povjerio Franji, i cijeloj Franjevačkoj obitelji: *idi, i popravi moju kuću...*

Da bi se neko poslanje ostvarilo potrebna su i sredstva: Bog daruje talente, **karizme**, onima koji prihvaćaju njegov poziv na poslanje kako bi ga mogli i ostvariti.

ZVANJE – RAZLUČIVANJE

- Poziv na život: unutar tog jedinstvenog, neopozivog i sveopćeg poziva nalazi se cijeli Božji plan za svakoga od nas.
- Jasnoća Božjeg plana u našem životu: posebnosti našega zvanja očituju se tijekom našeg života.
- Zvanje na zajedništvo s Bogom.
- Kršćansko zvanje.
- Laičko ili svećeničko zvanje – razlučivanje.
- Redovničko ili svjetovno zvanje – razlučivanje.
- Zvanje na poslanje (opće i specifično) – razlučivanje.

POSLANJE

- Svako ljudsko biće ima poslanje.
- Koje je moje poslanje u životu ili koje je poslanje moga života?
- Zvanje – poslanje – karizma: tri vida istog plana.
- Bog traži i proviđa.
- Poslanje-zvanje sv. Franje i njegove obitelji.
- Ako je franjevačko zvanje autentično tada i poslanje može biti samo jedno.
- Posebno poslanje unutar općeg franjevačkog poslanja.
- Poistovjećivanje s poslanjem.

KARIZMA

- “Živi” dar koji treba prihvatiti, a ne predmet izučavanja.
- Opći pojam o karizmama: darovi za služenje.
- Osobne karizme.
- Karizma “Utemeljitelja”; karizma nekog utemeljitelja.⁴
- Karizma Instituta.
- Karizma za poslanje.
- *Karizma sv. Franje* i franjevačka karizma.
- Prenošnje karizme utemeljitelja.
- Zavjeti i karizma.
- Razvijanje svijesti o posjedovanju karizme i znati kako je živjeti.
- Prepustiti se vodstvu karizme.
- Upotpunjenje Karizme s vlastitim karizmama.
- Duhovnost i karizma: nisu ista stvar već je duhovnost uvelike rezultat karizme.

Kada se jednom ovi elementi shvate i usvoje, može se krenuti u razlučivanje je li naše zvanje uistinu franjevačko.

Može se utvrditi je li naše vlastito zvanje **franjevačko** (*slijediti Krista stopama sv. Franje Asiškoga i unazočiti karizmu zajedničkoga Serafskog oca u životu i poslanju Crkve*⁵) samo ako se:

- ima potpuno razumijevanje onoga što zvanje predstavlja, a time i
- dovoljno duboko poznaje sv. Franjo, njegov život, spisi, “stil”, poslanje, njegova obitelj i u našem osobitom slučaju posebni ogranak te obitelji tj. FSR,
- i u temelju svega toga jest da se može potvrditi da je to, zaista, ono što se želi i prihvaća da se bude i radi.

---

⁴ (Carisma di “Fondatore”; Carisma di un fondatore)

⁵ Usp. *Pravilo FSR-a* 1.

TRI OSNOVNA DIJELA DOKTRINARNOG DIJELA TEČAJA

Mogu se ostvariti različiti dijelovi, i to u više navrata, ali ne u trajanju manjem od 2-3 dana za svaki, i ne bi smjeli vremenski biti međusobno jako udaljeni. Očito je da će kvaliteta povezivanja i "formacije" za bratski i molitveni život biti tim bolja što se duže i bolje ostvaruje bratski "suživot".

Savjetujemo da se *uvijek* na dijelovima tečaja koji slijede ukratko ponovi sadržaj prethodnih već održanih dijelova tečaja. Isto tako, dio tečaja treba biti posvećen "reprodukciji" odnosno vrednovanju samih sudionika, svakog pojedinog, o predavanjima kako bi se procijenila usvojenost tema i mogućnost da se u vlastita bratstva prenesu stečena znanja.

OPĆA RAZMATRANJA

Tečajevi trebaju ponuditi sasvim temeljne elemente kršćanskog nauka kako bismo bili pravi i dobri katolici i svjetovni franjevci, sposobni izvršiti vlastito poslanje u Crkvi i svijetu.

Naši tečajevi ne mogu biti sustavni i sveobuhvatni tečajevi teologije i nauka, iz očitih razloga, čak i ako treba dati dovoljno smjernica te predložiti prikladne materijale kako bi se olakšala krajnja i neophodna osobna produbljivanja.

Tečajevi, među ostalim, trebaju omogućiti produbljivanje neporecivih istina vjere da bi se razumjelo što znači biti kršćani, franjevci i članovi laičkog i svjetovnog Reda u Crkvi koji su se trajno zavjetovali, dali pravi i vlastiti oblik posvećenja.

Prečesto se nalazimo pred "pobožnom" braćom i sestrama koja nemaju ni najmanju ideju što je to Sveto pismo. Previše naše braće i sestara ima nejasne ideje o nauku Crkve. Dobro poznavanje jasnog i točno definiranog kršćanskog učenja nažalost je potpuna rijetkost. Stvari nisu bolje ni u području laikata i udruženja vjernika u Crkvi.

Ne radi se o tome da se želi stvoriti profesore teologije, no ipak bitno je da svjetovni franjevci budu vjerni tumači u prvom redu poslanja Crkve (kao javno udruženje vjernika u ime Crkve primamo poslanje).

Stoga je neophodno da svi elementi formacije koju naša braća i sestre trebaju primiti budu **jasni, točni, potpuni i dovoljni** pa bili oni i pristojno sažeti.

Prečesto smo čuli prigovor da su franjevačke značajke jednostavnost, poniznost... i, u posljednjim analizama, prikriveno odbijanje izučavanja. Ove tvrdnje treba ocijeniti te se stoga ove "franjevačke" značajke ne mogu poistovjetiti s nepoznavanjem vjere i otkrivenja!

Sveti Franjo nije bio teolog; bio je jednostavan, ponizan i opisivao se kao "neuk", ali! ... Kako je duboko razumijevanje vjere i teologije imao!!!

To je proizlazilo iz neprestane molitve, ustrajnog čitanja Svetoga pisma, iz dubokog iskustva liturgijskog života, intenzivnog euharistijskog života i dubokog otajstvenog zajedništva, iz neprestanog proučavanja nauka koji je, u svojoj velikoj poniznosti, tražio kod najmudrijih, kada je mislio da nije do kraja shvatio Pismo. Evo nam primjera koji trebamo nasljedovati!

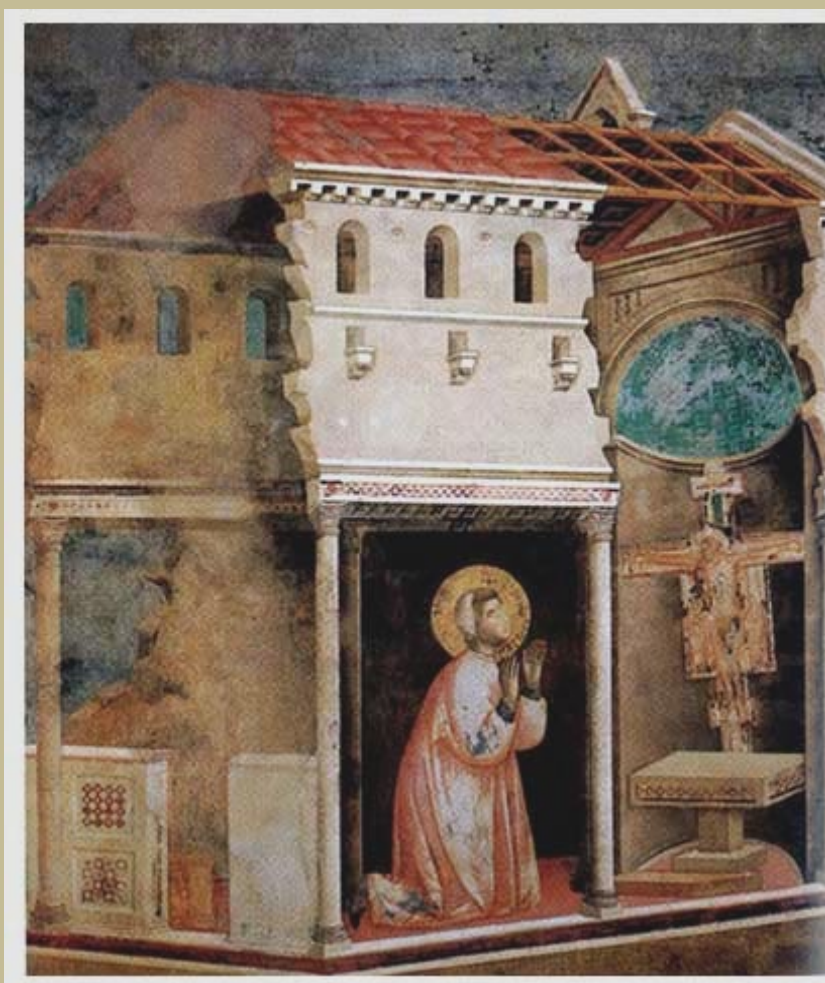
Nacionalni i područni povjerenici za formaciju trebaju primiti *teološku i doktrinarnu formaciju koja je iznad prosjeka* te trebaju biti sposobni prilagoditi i mudro izabrati, zajedno s povjerenicima za formaciju na mjesnoj razini, ono što se treba, i što se može, predstaviti braći i sestrama područnih i mjesnih bratstava.

Očito, krećući prema mjesnim razinama, tamo gdje Red stvarno živi, samo odgovorni za formaciju na mjesnoj razini zajedno s mjesnim duhovnim asistentima, bit će u mogućnosti procijeniti ispravnost zvanja, posvećenja, osobnog zauzimanja, i svih onih ostalih elemenata koji mogu biti i važniji od same formalne pripreve.

U svakom slučaju, **na sve se moguće načine treba potruditi podignuti razinu i kvalitetu formacije na mjesnoj razini, bilo da se radi o nauku Crkve bilo o duhovnosti**, tako da se sadržaji “tečaja” dostignu barem na njihovoj osnovnoj razini.

Osim toga, potrebno je zauzeto i tijesno surađivati s nacionalnim bratstvom na stvaranju, gdje god je to moguće, “*laičkih novicijata*”, okupljajući što je više bratstava moguće, u program zajedničke **početne formacije**, kako bi se što više braće i sestara moglo okoristiti što boljim izvorima u vlastitim područjima⁶.

---

⁶ GK FSR-a 40,1.

PRVI DIO

TEMELJNI ELEMENTI KRŠĆANSKOG NAUKA

PREDLOŽENI MATERIJALI

SVETO PISMO

Poznavanje i temeljno razumijevanje Svetog pisma je apsolutno neophodno. Kada se kandidati predstavljaju mjesnom bratstvu, većinu puta nemaju dovoljno poznavanje Svetog pisma, niti bratstvo obično ima sredstva i vremena da omogući takvu formaciju.

Tečaj bi trebao ponuditi makar sljedeće elemente:

- strukturu svetih knjiga;
- pristup proučavanju – metodologija;
- proučavanje bitnih elemenata povijesti spasenja;
- *Lectio divina*.

Trebalo bi se, nešto detaljnije, pristupiti proučavanju barem

- evanđeoskog teksta;
- osnovnih elemenata učenja sv. Pavla;
- psalama.

Detalji se mogu bolje odrediti uz pomoć stručne osobe.

TEOLOGIJA TROJSTVA / KRISTOLOGIJA

Rašireno je, i ustrajno, neznanje o Presvetom Trojstvu, među vjernicima općenito, ali i u Redu, iako je sv. Franjo bio istinski i gorljivi ljubitelj Presvetog Trojstva.

Postoji nejasnoća u tolikim vidovima teologije i kako ju je Franjo živio, kao npr. oko *isključivo* kristološkog pristupa sv. Franje. Mnogi od nas imaju nejasna razmišljanja na tu temu, među kojima i ta da je Franjo bio zaljubljen u Isusa te da je postao “drugi Krist”.

To je, naravno, točno, no za pravog svjetovnog franjevca potrebno je nadići te općenite tvrdnje od kojih se često ne može u potpunosti razumjeti važnost.

Jednostavna, ali ispravna priprema o trojstvenoj teologiji mogla bi nam pomoći otkriti pravoga Franju, i omogućiti nam da slijedimo njegov primjer i živo djelovanje.

LITURGIJA / SAKRAMENTALNA TEOLOGIJA

Malo je onih koji imaju jasne ideje o značenju liturgije i pravom značenju sakramenata. Jako je važno svjetovnim franjevcima dati jasne i doktrinarno ispravne poglede kako bi potpuno razumjeli, i još više živjeli liturgiju i ono što ona predstavlja i ostvaruje.

CRKVENOST

Što je Crkva?

Što je Božji narod (*potpuna crkvenost i zajedništvo, ontologija krsne milosti*)?

Smještaj i uloga laika: teologija laikata.

Nauk o udruženjima vjernika: FSR kao javno udruženje vjernika.

Ovaj je dio važan za rast svijesti o našoj crkvenoj ulozi kao pojedinih svjetovnih franjevaca i kao Reda.

MARIOLOGIJA

Naša ljubav prema Mariji, majci Isusovoj, općenito je autentična i duboka, ali je prečesto ograničena na dimenziju pobožnosti.

Trebamo primiti formaciju i imati potpuno razumijevanje Marijine uzvišenosti, njezine uloge u ekonomiji spasenja i u našim životima tako da se naša ljubav prema njoj poveća i produbi te da je zaista smatramo autentičnom zaštitnicom i odvjetnicom našega Reda.

KANONSKO PRAVO (*Salus animarum suprema lex*⁷)

Generalne konstitucije FSR-a u člancima 4 do 6 govore da se *FSR upravlja općim crkvenim i vlastitim pravom: Pravilom, Konstitucijama, Obrednikom i posebnim statutima*, te daju nove posebnosti o značenju Generalnih konstitucija i statuta. U tekstu Generalnih konstitucija brojna su pozivanja na članke kanonskog prava.

Kako bi se u punini razumjelo što je FSR u Crkvi i što on predstavlja, potrebno je poznavati, makar osnovne stvari, o crkvenom pravu te biti upućen u sadržaj kanona koji nas se tiču (215, 298-327 itd.).

Neki se temeljni pojmovi trebaju obraditi da bi se objasnila činjenica da je FSR, iako pravo javno udruženje vjernika u Crkvi, karakteriziran jedinstvenim značajkama, koje su njemu vlastite, a koje se razlikuju od značajki javnih udruženja vjernika i Trećih redova (kan. 303). Njegovo postojanje još od 13. stoljeća, njegovo izravno nastajanje od utemeljitelja (samog sv. Franje) i njegovi događaji kroz povijest čine ga jedinstvenim tijelom u Crkvi i Franjevačkoj obitelji. Sam je Sveti Otac, u svojoj poruci na Generalnom kapitolu, 22. studenog 2002. godine opisao FSR kao "*jedan i jedinstven*".

Važno je da barem neki od nas budu donekle upoznati sa zakonodavstvom Crkve. To samo može poboljšati i učiniti da u Redu sazrije veći i prisniji osjećaj pripadnosti Crkvi te nam pomoći da izrastamo u uravnoteženom i ispravnom shvaćanju autonomnosti.

Poznavanje i svjesnost da smo *autonoman subjekt koji ima prava i zadaće* u Crkvi pomoći će nam da ozbiljnije prihvatimo svoje postojanje i djelovanje u skladu s našom naravi, zvanjem, poslanjem i karizmom (slavlja kapitula, kanonski pohodi, poštivanje našeg vlastitog zakonodavstva, preuzimanje odgovornosti, jasno određenje naravi i autoriteta u Redu itd.) te tako učiniti da nas i drugi shvaćaju ozbiljnije.

---

⁷ Lat. Spas duša je najviši zakon.

DRUGI DIO

TEMELJNI ELEMENTI FRANJEVAŠTVA

- ŽIVOT SV. FRANJE, DUHOVNOST I NASLIJEĐE. POZNAVANJE SV. FRANJE PO NJEGOVIM SPISIMA I ŽIVOTOPISIMA.
- FRANJEVAČKA DUHOVNOST I POVIJEST FRANJEVAČKE OBITELJI.

Za ovaj dio postoji mnogo, možda čak i previše knjiga. Stoga je potrebno mudro i ispravno izabrati knjige i ponuditi najbolje tekstove koji će biti na raspolaganju odgovornima u formaciji.

Duhovni asistenti u tome mogu puno pomoći, na mjesnoj razini, no nije nužno u svim zemljama zajedničko slaganje oko elemenata franjevačke duhovnosti i duhovnosti sv. Franje.

Neki od bitnih elemenata koje je potrebno obraditi na tečaju su svakako:

- SPISI SV. FRANJE, s naglaskom na TEMELJNE ELEMENTE DUHOVNOSTI SV. FRANJE;
- Studij produbljen najmanje dvama ŽIVOTOPISIMA SV. FRANJE;
- Život i duh sv. KLARE;
- Život i duh SVETE ELIZABETE I SVETOG LJUDEVITA;
- POVIJEST I FRANJEVAČKA DUHOVNOST;
- Sveci FSR-a kroz stoljeća.

TREĆI DIO

TEMELJNI I SPECIFIČNI ELEMENTI FSR-a

Treći dio treba obraditi jako specifične sadržaje koji se često ne mogu sustavno, ujednačeno i iscrpno obraditi u materijalima koji su trenutno dostupni.

Ovaj bi dio trebali po mogućnosti održati svjetovni franjevci.

Doista, baveći se specifičnim argumentima vezanim uz FSR, mi, članovi FSR-a, smo oni koji u Franjevačkoj obitelji žive u svjetovnom staležu i izravno doživljavamo blagoslove, osporavanja, poteškoće i utjecaj naše svjetovnosti. Mi smo ti koji trebamo razmišljati o našem zvanju, naravi i identitetu te ponuditi vjerodostojno, uvjerljivo i stručno predstavljanje nauka i života, koji nas određuju i čine svjetovnim franjevcima.

FRANJEVAČKA OBITELJ

- Božji plan: Franjo, prvi brat i utemeljitelj mnoge braće i sestara pozvanih da svijet ispune Evanđeljem i da obnove Crkvu, Tijelo Kristovo. Ponizan narod kojeg je Krist tražio od Boga.
- Životni staleži: *na raznovrsne načine i u različitim oblicima, ali u međusobnom životnom zajedništvu*⁸.
- Poslanje čitave Franjevačke obitelji: unazočiti karizmu zajedničkoga Serafskog oca, odnosno, posredstvom karizme popraviti Crkvu.
- Tri staleža i tri načina: **apostolski muški redovnički** za svijet; **ženski redovnički kontemplativni** u sebedarju *pro mundi vita*⁹ i u zajedništvu plodne molitve sa i za cijelu Obitelj; **svjetovnjaci u svijetu za svijet**.
- Franjevačka trilogija: *funiculus triplex difficile rumpitur*¹⁰. Udovi istoga tijela: *eiusdem corporis membra existentes*¹¹.
- Povijest franjevačkog pokreta i Obitelji kroz stoljeća.

FSR

ZAVJETOVANJE ILI OBEĆANJE EVANĐEOSKOG ŽIVOTA

- Osobna obaveza-posvećenje s Isusom Kristom.
- Svečana, javna i trajna obaveza.
- Teološka vrijednost i narav zavjetovanja te dimenzija posvećenja.
- Zadaća ostvarivanja zavjeta u bratstvu FSR-a po Obliku života opisanom u Pravilu FSR-a.
- Poslušnost cijelom Pravilu.
- Pravilo, oblik života, **moga** života. Pustiti da nas Pravilo oblikuje prema svom obliku. Ako je naše zvanje istinsko, ono u sebi sadrži Božji plan za nas, a ostvarujući njegov plan mi ostvarujemo i naš poziv na svetost.

---

⁸ Usp. *Pravilo FSR-a* 1.

⁹ Lat. Za život svijeta

¹⁰ Lat. Trostruki čvor se teško raskida.

¹¹ Lat. Postojeći udovi istoga tijela.

NARAV FSR-A

- Crkva je odredila njegovu narav te je stoga braća i sestre ne mogu svojevoljno određivati.
- Javno udruženje vjernika. Nauk javnih udruženja vjernika.
- Posebnost i jedinstvenost FSR-a kao javnog udruženja vjernika.
- FSR je utemeljio zajednički utemeljitelj sv. Franjo, a ne Prvi red.
- Elementi kanonskog prava za bolje razumijevanje Reda: opće pravo i vlastito pravo.
- *Missio in nomine Ecclesiae* (Poslanje koje treba izvršiti u ime Crkve): što Crkva osobito očekuje od nas svjetovnih franjevacu?
- Crkveno učiteljstvo o FSR-u.

IDENTITET

- Povijest FSR-a: što smo i tko smo bili, što smo i tko smo danas, što smo i tko trebamo biti.
- Tko sam i što ja kao svjetovni franjevac?
- **Pravilo** i određujući elementi našeg identiteta.
- Svjesnost da pripadamo jednome tijelu, FSR-u, i što iz toga proizlazi.
- *Osjećaj pripadnosti* nasuprot anarhiji i samoodređenju.
- Što nas čini franjevcima?
  - Ne činjenica da budemo dobre osobe ili samo dobri kršćani; to trebaju biti svi ljudi i svi kršćanici.
  - Nastojati dostići savršenost ljubavi? Svi kršćanici imaju isti poziv.
  - Posjećivati franjevce i franjevačka mjesta ili diviti se i ljubiti svetoga Franju i redovnike franjevce? Bilo tko to može činiti, a da ne zavjetuje Pravilo.
- Franjevački način, *franjevačka radikalnost* u nasljedovanju Evanđelja.
- Razumijevanje i ostvarivanje onoga što Crkva od nas očekuje. Razilaženje između onoga što Crkva od nas već stoljećima očekuje i onoga što smo zaista ostvarili.
- *Svjetovni franjevac*: za mnoge je ova terminologija nerazumljiva. Dolazi li do toga zato što je teško, zastarjelo ili jednostavno zato što smo u velikoj mjeri postali "nevidljivi" i praktički nevažni, neutjecajni?
- *Sindrom "slabe pripadnosti"*: Crkvi, Redu.
- Dvosmislenost: slični smo braći fratrima, ali ne dovoljno.
- Jesmo li istinski franjevci po pravu? Ili smo samo svjetovna ruka Prvog reda?
- Interakcija u Franjevačkoj obitelji.

Ovo je idealan program koji bi povjerenici za formaciju osobno trebali proći da bi onda to mogli prenijeti onima koji su u formaciji na mjesnoj razini, na način, po sadržajima i oblicima koji su realno mogući.

Potrebni su povjerenici za formaciju koji će gorljivo moći prenijeti znanje i učenje ulijevajući sigurnost, zanos i ljubav prema svetom životu.

Ovo su elementi koji trebaju obilježiti formaciju i koji odgovaraju očekivanjima Crkve i cijele Franjevačke obitelji, koji od nas očekuju odlučan doprinos u poslanju. U vezi toga, rado se prisjećamo razmišljanja koje je fra José Carballo, generalni ministar OFM, izgovorio u ime cijele Konferencije generalnih ministara, prilikom pastoralnog pohoda međunarodnom Predsjedništvu u studenom 2005. godine, a koje je uputio čitavom Redu:

“FSR ima veliko poslanje u Crkvi, razlog za život i darovanje vlastitoga zvanja, preuzimajući konkretnu zadaću koja je u skladu s vašom svjetovnošću.

Potrebno je:

Prihvatiti prošlost sa zahvalnošću,

Živjeti sadašnjost s gorljivošću,

Pripremiti budućnost s mnogo nade.

Franjevac bez gorljivosti bolje je da ode.

Potrebno je biti pozoran i budan da se danas bude prorok.

Samo tražim da gdje god budete, neka ljudi vide da ste različiti, više nego da slušaju vaše riječi. Apsolutno je hitno krenuti novim putem.”

Jednom kada su odgovorni za formaciju formirani, potrebno je formirati i one koji su u formaciji.

Za to je potrebna osjetljivost i sposobnost odgovornih u formaciji da razumiju kako i koliko te na koji način trebaju prenijeti ono što su primili.

Jasno je da ne možemo više prihvatiti “minimalistički” program formacije u Redu koji se upire o općenito i površno znanje začinjeno “pobožnošću”.

S druge pak strane, treba biti nogama čvrsto na zemlji i usidren u konkretnoj stvarnosti i ljubavi. Doista, mnogo je jednostavnih i neukih ljudi koji imaju prekrasna zvanja i koji žive karizmu dublje od onih koji su obrazovaniji. Stoga je potrebno da povjerenik za formaciju zna “osobno razlučiti” kako i što ponuditi kandidatima u početnoj formaciji, prema njihovim specifičnim značajkama.

Svakako da je moguće i potrebno ponuditi sve temeljne elemente o vjeri, franjevačkom zvanju i Franjevačkom svjetovnom redu tako da bude pristupačno i lako razumljivo, bez opasnosti da se zapadne u velike pojmove i učenosti. Duh i život su na prvom mjestu!

U tome je veliki izazov za povjerenika za formaciju.

Govorili smo o minimalističkom programu. Ovo je velika opasnost u koju upadamo. Trebamo zaista biti duboko svjesni veličine našega zvanja, važnosti poslanja koje nam Crkva povjerava zajedno s cijelom Franjevačkom obitelji i izvanredne karizme sv. Franje koju primamo i čiji smo nositelji.

Od nas se traži duboka svijest, priprema i iznad svega put istinske svetosti bez kompromisa, poput sv. Franje.

U ovom tekstu donosimo predavanja koja su bila predstavljena na međunarodnim tečajevima za formaciju povjerenika za formaciju koji su održani u Rimu. Osim toga, dodali smo i druge teme i priloge za koje smo smatrali da će koristiti povjerenicima za formaciju u čitavome svijetu.

Kao što smo gore već naveli, ova predavanja odgovaraju onim sadržajima koji se ne mogu lako pronaći u literaturi koja je obično dostupna i koji su većinom potrebni da bi se stvorio potreban osjećaj poznavanja i pripadnosti našem Redu. Ono što nedostaje, a što je najvažnije, jest dio koji će svako bratstvo dodati uz pomoć pripremljenijih svjetovnih franjevaca i duhovnih asistenata.

Predavanja nemaju (ne mogu imati) namjeru iscrpiti ikoje argumente. Radi se o osnovnim tragovima, predloženim na način koji nastoji biti kratak, ali precizan da bi ponudio temeljnu strukturu o kojoj braća i sestre trebaju osobno razmišljati, produbljivati i proširivati. Ovaj je način drugačiji od onoga koji je uobičajen za “redovničke škole”. Imali smo na umu našu svjetovnost i veliku različitost, intelektualnu, kulturološku, kao i tradiciju braće i sestara našega Reda. U našem staležu, uz manje iznimke, nemamo mogućnost pohađati sustavne tečajeve za formaciju kroz nekoliko mjeseci ili godina, polagati ispite i ići na seminare, studirati grčki, latinski i teologiju u punom vremenu. Način i pristup su, dakle, drugačiji, ali rezultati ne trebaju zato biti kvalitativno slabiji.

Kao što vidite, priručnik je napravljen u spiralnom uvezu kako bi se listovi mogli umetati i vaditi. Priručnik treba biti “živ”, stručan, u korak s vremenom, treba ga obogaćivati, dorađivati, kritizirati, prilagođavati ga potrebnim posebnostima.

Predsjedništvo i izabrane osobe, u suradnji s nacionalnim bratstvima, bit će zadužene za dorađivanje, mijenjanje i poboljšavanje sadržaja i oblika.

Jako nas je ohrabrilо prihvaćanje predavanja i načina održavanja tečajeva u Rimu ili u drugim zemljama gdje je tečaj održan. Vjerujemo da smo na pravome putu i uz Božju pomoć i pomoć braće sigurni smo da možemo ovaj Red učiniti svetijim, ljepšim, snažnijim u vjeri i sposobnijim odgovoriti na poslanje i naslijeđe Franje, našeg brata i oca, kao i na očekivanja Crkve.

Duboko smo zahvalni Bogu, našoj Ljubavi. On je velik i čini čudesa, jer vječna je ljubav njegova (Ps 86, 101 i 136,4), prema nama i usprkos nama.

Idimo naprijed s vjerom i “*započnimo, braćo, služiti Gospodinu Bogu, jer dosada jedva da smo malo ili ništa napredovali*”¹².

Prevela: Ana Fruk, FSR Kaptol

---

¹² 1Čel 103.